

מסכת קידושין

פרק האשה נקנית

מתניתין:

האשה נקנית לבעלה, להיות אשתו⁽¹⁾ ולהיות אסורה לכל אדם אחר, זולתו, בשלש דרכים, שיבוארו להלן.

ואשת איש קונה את עצמה, להיות מותרת להנשא לאדם אחר, בשתי דרכים, שיבוארו גם הן להלן:

האשה נקנית בשלש דרכים:

א. בכסף — נותן לה הבעל כסף או דבר השוה כסף, ואומר לה "הרי את מקודשת לי".^(*)

ב. בשטר — כותב הבעל על הנייר "הרי את מקודשת לי", ונותנו לה.⁽²⁾

להלן הערה 93 בסוגריים.

2. רש"י.

לענין קנין כסף, הוסיף רש"י: ואומר לה "הרי את מקודשת לי". וכן לענין ביאה. ואילו בשטר לא כתב כן.

ודייק המקנה מדברי רש"י, שבשטר אין צורך לומר "הרי את מקודשת לי", אלא דיו שיתן לה את השטר, בלי שיאמר לה שמקדשה בו. והמאירי כתב כך בשם חכמי ההר.

וביאר, שבקידושי כסף אין בעצם נתינת הכסף ראייה שהיא נתינה לשם קידושין. אבל שטר הרי כתוב בו "הרי את מקודשת לי", ולכן די בכך שהעדים יראו את נתינת השטר והלשון הכתובה בו, וגם האשה תראה את הלשון הכתובה בשטר [ותתרצה לקידושין].

וכתב המקנה, שרש"י סובר כדעת הרמב"ם [גירושין א יא], שהנותן גט לאשתו, ולא אמר לה בשעה שנתן לה "הרי את מגורשת ממני בגט זה", היא מגורשת מן התורה [וכפי שביאר הבית שמואל בדבריו סימן קלו ס"ק א].

ואילו הטור והר"ן חולקים על הרמב"ם, וסוברים שהנותן גט לאשתו ולא אמר לה דבר, הגט בטל מדאורייתא.

1. רש"י. נראה שרש"י מבאר, שאין המשנה מדברת בקנין הגוף של האשה לשם שפחות, אלא בקנין אירוסין.

והר"ן מוסיף על לשון רש"י: האשה נקנית לבעלה — להצריכה ממנו גט [וכעין זה כתב המאירי].

כלומר, אין כאן קנין גמור, כדרך שקונים רכוש, היות ואין האשה שייכת לבעלה כרכוש ממוני, כמו ששייכים לו חפציו. אלא ה"קנין" מועיל שהיא תקרא אשתו, והיא אסורה להנשא לאדם אחר, עד שיגרשנה בגט, או עד שימות.

*1. כאשר קונה האדם דבר מה על ידי תשלום דמי ערכו, מהווה התשלום את מעשה הקנין. אך דנו האחרונים במהות קנין כסף בכלל, ובמהות קנין כסף באשה בפרט, כאשר הקונה משלם רק פרוטה, ולא את מלוא הערך של הדבר הנקנה —

האם נתינת הפרוטה [או חלק מדמי הדבר הנקנה] נחשבת כתחילת הפרעון עבור דמי הדבר הנקנה, ודי בכך כדי לקנות.

או שנתנת פרוטה אינה תחילת התשלום עבור הדבר הנקנה, אלא היא רק "מעשה קנין" בלבד, כמו קנין משיכה או קנין חזקה. עיין